

Brussel, 27.2.2019
COM(2019) 152 final

VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN DE RAAD

**Voortgangsverslag over de uitvoering van de aanbeveling van de Raad van 20 september
2016 over de oprichting van nationale comités voor de productiviteit**

1. INLEIDING EN VOORNAAMSTE BEVINDINGEN

Beleidsmaatregelen ter bevordering van de productiviteitsgroei en ter versterking van het concurrentievermogen zijn niet alleen prioritair voor de lidstaten, maar ook voor de Unie als geheel en vooral voor de eurozone. De productiviteitsgroei laat al tientallen jaren een neerwaartse tendens zien en is sinds de economische en financiële crisis nog sterker teruggelopen. Bovendien hebben uiteenlopende ontwikkelingen van het concurrentievermogen en de productiviteit in de eurozone voordat de crisis uitbrak, bijgedragen tot de accumulatie van macro-economische onevenwichtigheden, waarvan de correctie veel tijd en middelen in beslag heeft genomen. Daar nationale productiviteit de grootste drijvende kracht vormt achter de welvaart en de inkomensgroei, hebben deze ontwikkelingen aanzienlijke gevolgen, zowel voor het economische welzijn en de inkomensongelijkheid, als voor de goede werking van de economische en monetaire unie.

Hoewel reeds enige vorderingen zijn gemaakt, moet nog meer worden gedaan om de economische veerkracht van de eurozone te vergroten en de Unie voor te bereiden op uitdagingen op lange termijn, zoals de vergrijzing, de mondialisering en technologische veranderingen. Zowel in de lidstaten als op het niveau van de Unie als geheel moet beleidsactie worden ondernomen. Het bevorderen van de productiviteit krijgt veel aandacht in de jaarlijkse groeianalyse en de aanbevelingen voor de eurozone¹. Via het Europees Semester wordt de tenuitvoerlegging van structurele hervormingen sterker ondersteund. De Unie onderneemt ook stappen om de investeringen te stimuleren, voor een beter regelgevingsklimaat te zorgen en de interne markt, de digitale eengemaakte markt, de kapitaalmarktenunie, de bankenunie en de energie-unie te voltooien. De lidstaten zijn echter niet allemaal even ver gevorderd bij het doorvoeren van hervormingen en de hervormingen zelf verlopen al bij al te langzaam.

Het is een hele uitdaging om productiviteitsbevorderende beleidsmaatregelen uit te werken en te implementeren. Om deze uitdaging tot een goed einde te brengen, is bovendien een sterk nationaal draagvlak vereist. Deze beleidsmaatregelen moeten steunen op solide bewijsmateriaal en op een alomvattende aanpak van de complexe drijvende krachten achter de productiviteit, die tot op zekere hoogte eigen zijn aan elke lidstaat. Om die reden wordt in het verslag van de vijf voorzitters over Europa's voltooiing van de economische en monetaire unie² aanbevolen dat elke lidstaat van de eurozone een instelling opricht die het economische concurrentievermogen dient te monitoren en met beleidsaanbevelingen ter zake dient te komen. Doel van deze instellingen is de tenuitvoerlegging van structurele hervormingen te bevorderen en te ondersteunen door een solide analytische grondslag te verschaffen en een inhoudelijk openbaar debat mogelijk te maken. De regeringen van de lidstaten kunnen dan van het door deze instellingen bijeengebrachte bewijsmateriaal gebruikmaken om een politiek en publiek draagvlak voor de vereiste hervormingen te creëren.

¹ Europese Commissie (2018), "Jaarlijkse groeianalyse 2019: Voor een sterker Europa bij mondiale onzekerheid", COM(2018) 770.

² Europese Commissie (2015), verslag van de vijf voorzitters: "De voltooiing van Europa's economische en monetaire unie".

Op voorstel van de Commissie heeft de Raad in september 2016 een aanbeveling vastgesteld waarin de lidstaten van de eurozone werd verzocht uiterlijk in maart 2018 nationale comités voor de productiviteit op te richten³. De aanbeveling is weliswaar tot de eurozonelidstaten gericht, maar ook de niet-eurozonelidstaten worden aangemoedigd om soortgelijke instellingen op te zetten of aan te wijzen. De comités voor de productiviteit zouden objectief, neutraal en onafhankelijk moeten zijn met betrekking tot analyse en inhoud. Het moeten instellingen zijn die onderzoek naar de productiviteitsuitdagingen kunnen doen en aan een empirisch onderbouwde beleidsvorming kunnen bijdragen. Uitgaande van de gemeenschappelijke kenmerken en taken van dergelijke comités kan elke lidstaat voor zichzelf uitmaken hoe hij zijn comité voor de productiviteit precies vormgeeft.

In de aanbeveling van de Raad wordt de Commissie ook uitgenodigd om uiterlijk 20 maart 2019 een voortgangsverslag op te stellen over de uitvoering en de geschiktheid van de aanbeveling. Met dit verslag wordt hieraan gevolg gegeven. Het is gebaseerd op de antwoorden op een enquête die de diensten van de Commissie in december 2018 aan de aangewezen comités voor de productiviteit en aan de leden van het Comité voor de economische politiek hebben toegezonden. In het verslag wordt een overzicht gegeven van de ontwikkelingen die zich in de Unie en de eurozone hebben voorgedaan op het gebied van productiviteit en concurrentievermogen. Voorts wordt beschreven in hoeverre er eind 2018 werk was gemaakt van de oprichting van comités voor de productiviteit. Tot slot wordt kort ingegaan op de samenwerking tussen de nationale comités voor de productiviteit en de rol van de Commissie. De voornaamste bevindingen van dit verslag luiden als volgt:

- **In het merendeel van de eurozonelidstaten zijn reeds nationale comités voor de productiviteit opgericht en het aantal comités neemt gestaag toe.** Tot dusver hebben reeds tien lidstaten van de eurozone hun eigen comité voor de productiviteit opgericht (België, Cyprus, Finland, Frankrijk, Ierland, Litouwen, Luxemburg, Nederland, Portugal en Slovenië). De overige eurzonelidstaten hebben bevestigd voornemens te zijn een comité voor de productiviteit op te richten en in sommige onder hen bevindt het oprichtingsproces zich reeds in een gevorderd stadium (Griekenland, Malta en Slowakije). Daarnaast hebben drie niet-eurozonelidstaten soortgelijke instellingen aangewezen of opgericht (Denemarken, Hongarije en Roemenië).
- **De door de lidstaten gekozen opzet van de comités loopt sterk uiteen, wat veelal aan landspecifieke omstandigheden is toe te schrijven.** De vormgeving van de aangewezen comités voor de productiviteit lijkt overal grotendeels te stroken met de vereisten vervat in de aanbeveling van de Raad. In diverse gevallen zijn sommige van deze vereisten echter niet uitdrukkelijk in de nationale wetgeving vastgelegd. Zo ontbreken soms bepalingen om de functionele autonomie en een passende toegang tot informatie te waarborgen. Ook is het mandaat van sommige comités voor de productiviteit beperkt in de tijd. Het valt te bezien of deze factoren van invloed zullen

³ Aanbeveling van de Raad van 20 september 2016 over de oprichting van nationale comités voor de productiviteit (PB C 349 van 24.9.2016, blz. 1).

zijn op de prestatie van de betrokken comités voor de productiviteit. De meeste onder hen zijn immers vrij nieuw en zullen tijd nodig hebben om een reputatie op te bouwen.

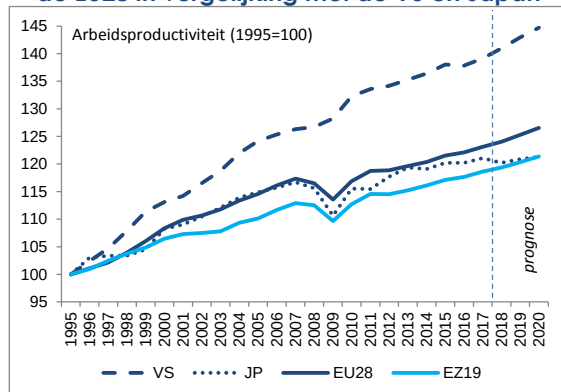
- **Het is bemoedigend vast te stellen dat sommige comités voor de productiviteit al een actieve bijdrage leveren aan de binnenlandse discussies over productiviteitsgerelateerde uitdagingen.** Doorgaans zijn het de comités voor de productiviteit die op bestaande instellingen leunen, die het meest succesvol zijn op dit gebied. Verscheidene comités hebben reeds hun jaarverslag gepubliceerd en nemen actief deel aan het productiviteitsdebat, onder meer door evenementen, conferenties en workshops te organiseren en verslagen te publiceren.
- **De Europese Commissie heeft een netwerk voor de comités voor de productiviteit opgericht om de uitwisseling van standpunten, praktijken en ervaringen te vergemakkelijken en de comités tevens beter rekening te helpen houden met de ruimere eurozone- en Uniedimensie.** De Commissie beschouwt de comités voor de productiviteit als belangrijke gesprekspartners en als organen die de creatie van een nationaal draagvlak voor de hervormingen moeten bevorderen. De Commissie zal regelmatig standpunten uitwisselen met alle deelnemende comités voor de productiviteit, onder meer tijdens onderzoeksmissies in de lidstaten in het kader van het Europees Semester.

2. PRODUCTIVITEIT EN CONCURRENTIEVERMOGEN IN DE UNIE EN DE EUROZONE

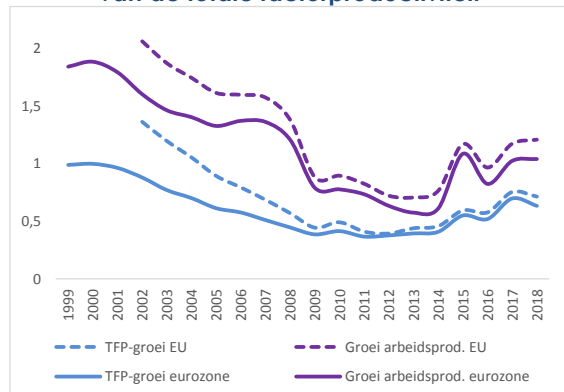
Lang voor het uitbreken van de crisis vertoonde de groei van de arbeidsproductiviteit in de Unie en andere geavanceerde economieën reeds een neerwaartse tendens. Hoewel deze tendens zich in de meeste geavanceerde economieën aftekende, is de productiviteitskloof tussen de Unie en de Verenigde Staten de afgelopen twintig jaar breder geworden (grafiek 1). Ondanks een recent herstel ligt de groei van de arbeidsproductiviteit en van de totale factorproductiviteit in zowel de Unie als de eurozone nog steeds onder het niveau van vóór de crisis (grafiek 2). Bovendien gaan achter de recente verbetering grote verschillen tussen de lidstaten schuil⁴. De verschillen in arbeidsproductiviteitsgroei in Europa hangen samen met factoren zoals het inhaalproces van sommige lidstaten: landen met een lagere initiële arbeidsproductiviteit hebben sinds 1995 gemiddeld genomen een hogere productiviteitsgroei laten zien (grafiek 3).

⁴ Zo liep de productiviteitsgroei in 2018 uiteen van -0,4 % in Luxemburg tot 4,3 % in Polen.

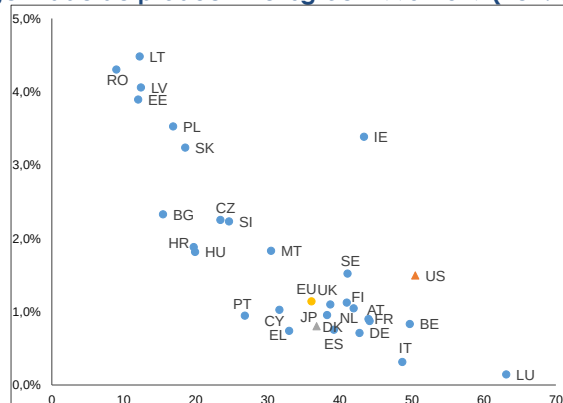
Grafiek 1: Arbeidsproductiviteit in de eurozone en de EU28 in vergelijking met de VS en Japan

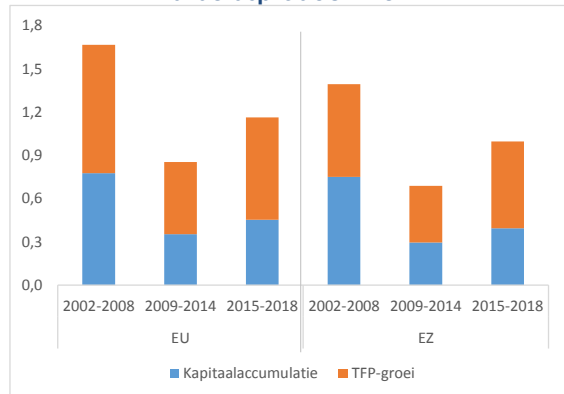
Grafiek 2: Groei van de arbeidsproductiviteit en van de totale factorproductiviteit

Grafiek 3: Arbeidsproductiviteit in 1995 (hor. as) en gemiddelde productiviteitsgroei 1995-2017 (vert. as)

Grafiek 4: Bijdragen aan de groei van de arbeidsproductiviteit

Bron: AMECO. Noot: In grafiek 3 wordt de arbeidsproductiviteit in 1995 gemeten in koopkrachtstandaarden.

De drijvende krachten achter de groei van de arbeidsproductiviteit zijn productieve investeringen en technologische vorderingen, die allebei nog steeds een vrij zwak verloop te zien geven. Het tempo van de technologische vooruitgang in de Unie, gemeten aan de hand van de groei van de totale factorproductiviteit, is vertraagd tijdens de crisisperiode en heeft nog niet helemaal het niveau van vóór de crisis bereikt. Ook de investeringen zijn teruggelopen tijdens de mondiale economische en financiële crisis en hebben zich nog niet volledig hersteld. Doortastende beleidsmaatregelen op het niveau van de Unie (bv. via het investeringsplan voor Europa) en op nationaal niveau hebben tot een aanzienlijk herstel van de investeringen bijgedragen, maar dat neemt niet weg dat deze nog steeds onder het niveau van voor de crisis liggen.

De productiviteitsgroei is vertraagd, terwijl de tussen toonaangevende en zwak presterende ondernemingen bestaande kloof wat het benutten van technologische vorderingen betreft, breder is geworden⁵. Dat wordt aangetoond door de toegenomen kloof tussen het productiviteitsniveau van de best presterende ondernemingen op de markt en dat van de minst productieve ondernemingen, waarbij de technologische vooruitgang het sterkst ten goede is gekomen aan de best presterende ondernemingen, die hun marktdominantie nog hebben vergroot. De minst productieve ondernemingen zijn daarentegen niet in staat gebleken

⁵ OESO (2017), "The great divergence(s)", OECD Science, Technology and Innovation Policy Papers No. 39.

nieuwere technologieën snel te benutten en zijn daardoor nog verder achterop geraakt. Dit verschijnsel heeft ook sociale gevolgen, aangezien een groter verschil in productiviteit tussen ondernemingen kan leiden tot een groter verschil in lonen in de economie, en aldus tot een toenemende inkomensongelijkheid.

Macro-economische, institutionele en regelgevingsvoorwaarden zijn van invloed op de productiviteitsgroei en het concurrentievermogen. Deze voorwaarden omvatten: i) voortdurende innovatie en verbetering van het onderwijs- en opleidingsniveau, ii) goed functionerende arbeids- en productmarkten, iii) toegang tot financiering en doeltreffende insolventieraamwerken, en iv) een gunstig ondernemingsklimaat. In een aantal lidstaten hebben diverse factoren (zoals een tragere invoering van nieuwe technologieën, concurrentiebelemmerende productmarktregelgeving en slecht functionerende arbeidsmarkten) een belangrijke rol gespeeld in de matige productiviteitsgroei^{6,7}.

Voor het bevorderen van de productiviteitsgroei zijn doelgerichte en empirisch onderbouwde beleidsmaatregelen vereist. Op zowel nationaal als Unieniveau kunnen beleidsmaatregelen worden genomen om aan de uitdagingen op het gebied van de productiviteitsgroei het hoofd te bieden. De nationale hervormingen moeten erop gericht zijn de productiviteitsgroei naar een hoger peil te tillen en moeten gerichte maatregelen omvatten ter bevordering van de investeringen, de ontwikkeling van vaardigheden en de totstandkoming van sterkere en betere koppelingen tussen onderwijs- en opleidingsstelsels en bedrijfsleven. Voorts moeten de lidstaten zowel collectief als individueel verantwoordelijkheid nemen in de eengemaakte markt om het volledige potentieel ervan te benutten. Het debat over productiviteitsgerelateerde beleidsmaatregelen en structurele hervormingen moet goed onderbouwd zijn om de uitdagingen en het mogelijke effect van het gevoerde beleid correct te kunnen inschatten. Met hun analytische en onafhankelijke werkzaamheden kunnen comités voor de productiviteit daarom een bijdrage leveren aan een op empirische gegevens gestoeld debat, en tevens goede praktijken delen.

Beleidsmaatregelen ter bevordering van de productiviteit komen aan de orde in het kader van het Europees Semester. De uitdagingen op het gebied van de productiviteitsgroei zijn tot op zekere hoogte landspecifiek. Er bestaat bijgevolg geen uniform beleidsrecept om deze aan te pakken. In 2018 hebben de meeste lidstaten een landspecifieke aanbeveling gekregen voor een beleidsoptreden op een terrein dat met productiviteit verband houdt. Ook in de aanbeveling van 2018 voor de eurozone is er bij de eurozonelidstaten op aangedrongen voorrang te geven aan hervormingen die de productiviteit en het groeipotentieel vergroten.

⁶ Anzoategui, Comin, Gertler en Martinez (2015), "Endogenous Technology Adoption and R&D as Sources of Business Cycle Persistence", NBER Working Paper No. 22005.

⁷ Cetto, Fernald, Mojona (2016), "The pre-Great Recession slowdown in productivity", Federal Reserve Bank of San Francisco, Working Paper 2016-08.

3. OPRICHTING VAN NATIONALE COMITÉS VOOR DE PRODUCTIVITEIT: STAND VAN ZAKEN EIND 2018

Tien lidstaten van de eurozone en drie lidstaten van buiten de eurozone hebben nationale comités voor de productiviteit opgericht⁸. In de eurozone gaat het om België, Cyprus, Finland, Frankrijk, Ierland, Litouwen, Luxemburg, Nederland, Portugal en Slovenië. De drie niet-eurozonelidstaten zijn Denemarken, Hongarije en Roemenië. De negen overige eurzonelidstaten (Oostenrijk, Duitsland, Griekenland, Estland, Spanje, Italië, Letland, Malta en Slowakije) hebben aangekondigd voornemens te zijn een comité op te richten en in Griekenland, Malta en Slowakije verkeert het oprichtingsproces reeds in een gevorderd stadium⁹.

Op Kroatië na hebben de overige niet-eurozonelidstaten (Bulgarije, Tsjechië, Polen, Zweden en het Verenigd Koninkrijk) **besloten geen comité voor de productiviteit op te richten.** In de meeste gevallen voeren zij als rechtvaardiging van hun besluit aan dat zij reeds instellingen hebben die sommige of alle in de aanbeveling van de Raad genoemde taken vervullen.

Een groot aantal van de bestaande comités voor de productiviteit is pas onlangs aangewezen en het is dan ook nog te vroeg om zich een algemeen oordeel over het effect ervan te vormen. Tegen deze achtergrond worden in dit hoofdstuk de hoofdkenmerken van de comités voor de productiviteit geëvalueerd, waarbij deze met name worden getoetst aan de in de aanbeveling van de Raad beschreven vereisten (nl. de hun toegewezen taken, de hoge mate van functionele autonomie en het vermogen om kwalitatief hoogwaardige en objectieve analyses te verrichten).

3.1. Institutionele opzet van de opgerichte nationale comités voor de productiviteit

Het merendeel van de comités voor de productiviteit leunt op de een of andere manier op bestaande instellingen. Zeven lidstaten (Denemarken, Ierland, Litouwen, Nederland, Portugal, Roemenië en Slovenië) hebben reeds bestaande instellingen als comités voor de productiviteit aangewezen en het mandaat ervan uitgebreid om de beoogde taken te vervullen. De zes overige lidstaten (België, Cyprus, Finland, Frankrijk, Hongarije en Luxemburg) hebben nieuwe organen opgericht die meestal aangewezen zijn op ondersteuning van een bestaande structuur, bv. een ministerieel departement of een onderzoeksinstelling (voor meer bijzonderheden, zie tabel 1).

⁸ In deze lidstaten lijkt de juridische oprichting van de comités voor de productiviteit te zijn voltooid, al zijn er in sommige gevallen nog aanvullende stappen vereist. Zo dient in Finland en Luxemburg het reglement van orde van het comité voor de productiviteit nog te worden aangenomen. Andere nog te nemen maatregelen zijn de formele benoeming van de leden van het comité voor de productiviteit in België en Luxemburg.

⁹ Meer in het bijzonder is de publicatie in het Griekse staatsblad van het ministerieel besluit tot aanwijzing van KEPE als nationaal comité voor de productiviteit gepland voor het eerste halfjaar van 2019. Slowakije heeft het Institute for Strategy and Analysis aangewezen als het secretariaat van het comité voor de productiviteit. Malta heeft de Council for Economic and Social Development verzocht de taken van een comité voor de productiviteit uit te voeren. In de twee laatstgenoemde landen zijn de vereiste wettelijke bepalingen voor de juridische oprichting van de comités voor de productiviteit echter nog niet aangenomen.

Tabel 1: bestaande comités voor de productiviteit en oprichtingsdatum

	Naam van het comité voor de productiviteit	Oprichtingsdatum	Kenmerken
BE	Nationale Raad voor de Productiviteit	November 2018	Nieuwe instelling
CY	Cyprus Economy and Competitiveness Council	Juni 2018	Nieuwe instelling
DK	Danish Economic Councils	Februari 2017	Gebaseerd op een bestaande instelling
FI	Finish Productivity Board (Tuottavuuslautakunta)	Oktober 2018	Nieuwe instelling
FR	Conseil National de la Productivité	Juni 2018	Nieuwe instelling
HU	National Competitiveness Council	Oktober 2016	Nieuwe instelling
IE	National Competitiveness Council	Maart 2018	Gebaseerd op een bestaande instelling
LT	Ministerie van Economie en Innovatie	Vierde kwartaal 2017	Gebaseerd op een bestaande instelling
LU	Conseil National de la Productivité	September 2018	Nieuwe instelling
NL	Centraal Planbureau	April 2017	Gebaseerd op een bestaande instelling
PT	Conselho para a Produtividade	Maart 2018	Gebaseerd op een bestaande instelling
RO	Council of Economic Programming (CEP), binnen de National Commission for Strategy and Prognosis	Augustus 2018	Gebaseerd op een bestaande instelling
SI	Institute of Macroeconomic Analysis and Development (IMAD) (Urad RS za makroekonomske analize in razvoj)	April 2018	Gebaseerd op een bestaande instelling

Bron: Antwoorden op een enquête die de diensten van de Commissie in december 2018 aan de aangewezen comités en aan de leden van het Comité voor de economische politiek hebben toegezonden.

Alle comités voor de productiviteit hebben mandaten voor onbepaalde duur, met uitzondering van de comités in Portugal en Cyprus. De comités voor de productiviteit in Portugal en Cyprus zijn aangewezen voor een termijn van respectievelijk twee en drie jaar. Als hun mandaat niet wordt verlengd, zullen deze instellingen ophouden te bestaan. Volgens de aanbeveling van de Raad zouden de comités voor de productiviteit hun werkzaamheden op doorlopende basis moeten uitvoeren.

Wat de organisatiestructuur betreft, hebben de lidstaten hoofdzakelijk voor de volgende twee modellen gekozen:

- Volgens het eerste model, is het comité samengesteld uit diverse leden afkomstig uit de academische wereld, ondernemersorganisaties, vakbonden, overheidsdiensten en/of andere openbare lichamen, en staat het onder leiding van een voorzitter (België, Cyprus, Denemarken, Finland, Frankrijk, Hongarije¹⁰, Ierland, Luxemburg en Roemenië). Het aantal leden varieert van vier (Finland en Denemarken) tot zestien (Ierland). Het betreft onbezoldigde werknemers (met uitzondering van Denemarken), al kunnen zij een vergoeding ontvangen voor het bijwonen van vergaderingen. Het

¹⁰ In Hongarije wordt het comité voor de productiviteit voorgezeten door de minister van Financiën.

comité krijgt technische en/of secretariële ondersteuning van een overheidsdienst (Finland, Ierland, Hongarije en Cyprus), een andere overheidsinstelling dan een overheidsdienst (Luxemburg, Frankrijk en Roemenië) of een groep deskundigen die voor het vervullen van die taak zijn aangewezen (België en Denemarken).

- In het andere model is de rol van het comité voor de productiviteit toevertrouwd aan een orgaan zoals een onderzoeksinstantie (Nederland en Slovenië) of een ministerieel departement (Portugal). Het comité staat onder leiding van een bezoldigd directeur of voorzitter met een volledige dagtaak en heeft zijn eigen personeel¹¹.

3.2. Functionele autonomie

Functionele autonomie is van essentieel belang voor de comités voor de productiviteit om geloofwaardigheid te kunnen verwerven en een bijdrage aan het binnenlandse debat te kunnen leveren. Onafhankelijke, kwalitatief hoogwaardige economische analyses van beleidsuitdagingen kunnen voor meer transparantie zorgen en de beleidsdialoog binnen de lidstaten versterken. In de aanbeveling van de Raad wordt het daarom van vitaal belang geacht dat de comités voor de productiviteit functionele autonomie krijgen ten opzichte van de overheidsinstantie die in de betrokken lidstaat verantwoordelijk is voor het uitwerken en uitvoeren van beleidsmaatregelen op het gebied van productiviteit en concurrentievermogen. Dit aspect is belangrijk omdat de comités voor de productiviteit doorgaans op overheidsstructuren en -middelen leunen en voor de uitdaging staan om hun reputatie als onpartijdige instellingen te vestigen.

In een beperkt aantal gevallen is de functionele autonomie wettelijk gewaarborgd. In België, Finland, Luxemburg, Nederland en Slovenië is de functionele autonomie van het comité voor de productiviteit uitdrukkelijk vastgelegd in de regelgeving tot oprichting ervan.

Alle comités voor de productiviteit hebben aangegeven dat zij autonoom over hun werkprogramma beslissen. Daarnaast lijkt voor hun onderzoek geen politieke goedkeuring (of enigerlei andere vorm van extern validatieproces) vereist voordat het wordt gepubliceerd. Wat echter de comités voor de productiviteit betreft die deel uitmaken van een ministeriële structuur en waarvan de functionele autonomie niet in een wettelijke bepaling is verankerd (Portugal en Litouwen), mag worden aangenomen dat de goedkeuring van het jaarverslag aan de gebruikelijke goedkeuringsprocedures van het ministerie onderworpen is. Hoe dan ook zal de feitelijke staat van dienst van de comités voor de productiviteit bij het verschaffen van onafhankelijke en relevante analyses en bij het communiceren van de resultaten ervan op een transparante en evenwichtige manier, moeten uitwijzen of is voldaan aan het in de aanbeveling van de Raad vervatte vereiste dat de comités een hoge mate van functionele autonomie moeten hebben.

De comités voor de productiviteit zouden tevens toegang moeten hebben tot de nodige informatie om hun mandaat uit te voeren. Drie lidstaten (België, Luxemburg en Roemenië) garanderen de toegang tot informatie van het comité door middel van wettelijke bepalingen.

¹¹ Het comité voor de productiviteit van Litouwen heeft een enigszins uitzonderlijke opzet, aangezien het is samengesteld uit twee voltijdse analisten werkzaam in de afdeling Economisch beleid van het Litouwse ministerie van Economie en Innovatie.

Sommige andere comités voor de productiviteit zijn voornemens een memorandum van overeenstemming te ondertekenen met het bureau voor de statistiek van de lidstaat waar zij zijn gevestigd om zich van toegang tot informatie te verzekeren (Finland). Hoewel wettelijke bepalingen ter zake meestal ontbreken, vinden de comités zelf dat zij voldoende toegang hebben tot gegevens en informatie.

Ook het vaststellen van passende criteria waaraan door de leden/het management van het comité moet worden voldaan, kan de mate van functionele autonomie helpen versterken. Dergelijke criteria kunnen de kwaliteit en de onafhankelijkheid van de output van het comité voor de productiviteit helpen waarborgen. De criteria kunnen bestaan uit academische kwalificaties (Nederland en Slovenië), deskundigheid op het terrein in kwestie (België, Denemarken, Finland, Frankrijk, Hongarije, Nederland en Roemenië), criteria om belangenconflicten te vermijden (België en Denemarken) en criteria om een evenwichtige vertegenwoordiging van belanghebbenden te garanderen (Ierland).

3.3. Taken

De aan de aangewezen comités voor de productiviteit toevertrouwde taken stemmen grotendeels overeen met die welke in de aanbeveling van de Raad zijn vermeld. De comités voor de productiviteit hebben twee hoofdtaken: i) diagnoses en analyses maken van de ontwikkelingen op het gebied van productiviteit en concurrentievermogen in hun lidstaat, en ii) onafhankelijke analyses verrichten van de beleidsuitdagingen op het gebied van productiviteit en concurrentievermogen. Conform punt zes van de aanbeveling van de Raad omvat het mandaat van alle comités voor de productiviteit, met uitzondering van dat van Hongarije, ook de publicatie van een jaarverslag. Afgezien van de publicatie van een jaarverslag – het voornaamste instrument van de comités voor de productiviteit om de discussie over productiviteit te stimuleren – zijn de meeste comités van plan om bewustmakingsactiviteiten, zoals evenementen of workshops, te organiseren.

De mandaten van sommige nationale comités voor de productiviteit vertonen specifieke kenmerken. Zo heeft de Belgische Nationale Raad voor de Productiviteit onder meer als opdracht onderzoek te voeren naar de weerslag en de implementatie van de aanbevelingen die door de Europese instellingen op het gebied van de productiviteit en het concurrentievermogen zijn geformuleerd. In Frankrijk en Litouwen is het comité voor de productiviteit voornemens aanbevelingen in zijn jaarverslag op te nemen, terwijl het Ierse comité andere verslagen dan het jaarverslag mag publiceren met aanbevelingen inzake de vereiste maatregelen om het concurrentievermogen te versterken. In Cyprus heeft het comité voor de productiviteit tot taak met belanghebbenden een dialoog te voeren over essentiële kwesties op het gebied van productiviteit en concurrentievermogen.

3.4. Vermogen om kwalitatief hoogwaardige en evenwichtige analyses te verrichten

Een essentieel aspect van de werkzaamheden van de comités voor de productiviteit is het verrichten van economische en statistische analyses om het publieke debat over productiviteitsbevorderende beleidsmaatregelen te verrijken. Uit de antwoorden op de

vragen van de enquête van de Commissie blijkt dat de comités voor de productiviteit in staat zijn zelf of via hun ondersteunende instellingen onderzoek te doen.

Comités die op bestaande instellingen leunen, kunnen doorgaans voortbouwen op hun eigen staat van dienst wat het verrichten van kwalitatief hoogwaardige analyses betreft, en hebben reeds productiviteitsgerelateerde kwesties bestudeerd in hun hoedanigheid van comité voor de productiviteit (Denemarken, Ierland, Nederland, Portugal en Slovenië). De comités van Ierland en Denemarken hebben reeds hun jaarverslag gepubliceerd, terwijl diverse andere daarmee bezig zijn. Daarnaast zijn er meerdere voorbeelden van andere relevante analyses. Zo heeft het Ierse comité in 2018 een Competitiveness Scorecard gepubliceerd om de concurrentievermogensprestatie van Ierland te toetsen aan die van een reeks geselecteerde landen. Ook het comité voor de productiviteit van Nederland heeft studies gepubliceerd waarin wordt gekeken naar kwesties zoals productiviteitsverschillen tussen ondernemingen en het rendement van hoger onderwijs. De leden van sommige comités voor de productiviteit zijn gerenommeerde academici, wat een garantie zou moeten zijn voor de kwaliteit en de relevantie van hun analyses en tevens de geloofwaardigheid van hun bijdragen ten goede zou moeten komen. Bovendien kunnen de meeste comités voor de productiviteit ook derden opdracht geven studies uit te voeren.

Om een evenwichtige vertegenwoordiging van verschillende standpunten te waarborgen, mogen comités voor de productiviteit relevante belanghebbenden raadplegen, met dien verstande dat zij onpartijdig moeten blijven. Volgens de aanbeveling van de Raad mogen comités voor de productiviteit meer in het bijzonder belanghebbenden raadplegen, maar zouden zij niet uitsluitend of hoofdzakelijk de opvattingen en belangen van een bepaalde groep belanghebbenden mogen verkondigen. In Ierland en Hongarije zijn vakbonden en ondernemersorganisaties rechtstreeks vertegenwoordigd in de comités voor de productiviteit. Alle overige comités hebben medegedeeld dat zij hetzij formeel (België, Cyprus, Frankrijk, Litouwen, Luxemburg en Roemenië), hetzij informeel (Denemarken, Finland, Nederland, Portugal en Slovenië) met belanghebbenden overleggen.

4. SAMENWERKING TUSSEN DE NATIONALE COMITÉS VOOR DE PRODUCTIVITEIT EN ROL VAN DE COMMISSIE

Gezien het grensoverschrijdende karakter van de uitdagingen op het gebied van de productiviteit, is samenwerking tussen de comités voor de productiviteit geboden, vooral in de eurozone. In die geest wordt in het verslag van de vijf voorzitters gepleit voor een eurozonesysteem van comités voor de productiviteit, dat de nationale organen en de Commissie bijeenbrengt.

De opgerichte comités voor de productiviteit zijn reeds begonnen met het uitwisselen van standpunten over productiviteitsgerelateerde kwesties en praktijken. Sinds 2017 heeft de Commissie al diverse evenementen (workshops en conferenties) georganiseerd met de bedoeling een netwerk van comités voor de productiviteit tot stand te brengen. Het door de Commissie gefaciliteerde netwerk is erop gericht de samenwerking tussen de nationale comités voor de productiviteit te ondersteunen door hen te helpen bij het uitwisselen van

standpunten en goede praktijken en bij het stimuleren van discussies over productiviteit en concurrentievermogen in de lidstaten, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de ruimere eurozone- en Uniedimensies. Het is de bedoeling dat er reguliere tweejaarlijkse vergaderingen plaatsvinden, aangevuld met een voortdurende uitwisseling van standpunten via een speciale virtuele netwerkapplicatie. Tot slot zal de Commissie zorgen voor een goede samenwerking en complementariteit met het Global Forum on Productivity van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling.

Van de onafhankelijke expertise van de comités voor de productiviteit kan worden gebruikgemaakt in de context van het Europees Semester en de procedure bij macro-economische onevenwichtigheden. In het kader van het Europees Semester is reeds veelvuldig gebruikgemaakt van studies en analyses van bestaande en alom erkende instellingen die als comités voor de productiviteit zijn aangewezen. Zoals in de aanbeveling van de Raad is aangegeven, zal de Commissie regelmatig standpunten uitwisselen met alle deelnemende comités voor de productiviteit, bijvoorbeeld tijdens onderzoeksmissies.

5. CONCLUSIES

Dit verslag bevat een eerste beoordeling van de formele kenmerken van de aangewezen comités voor de productiviteit. Met het verslag wordt gevolg gegeven aan het in de aanbeveling van de Raad vervatte vereiste dat de Commissie een voortgangsverslag dient op te stellen over de uitvoering en de geschiktheid van de aanbeveling. Afgaande op de door de lidstaten verstrekte informatie lijkt het momenteel niet noodzakelijk de aanbeveling van de Raad te herzien.

Het is bemoedigend dat een meerderheid van de eurozonelidstaten reeds een nationaal comité voor de productiviteit heeft opgericht en dat de overige voornemens zijn dat in de nabije toekomst te doen. De comités voor de productiviteit kunnen een grote bijdrage leveren aan de discussies over beleidsmaatregelen ter bevordering van de productiviteit en het concurrentievermogen en aan het faciliteren van de uitvoering van deze maatregelen door een groter binnenlands draagvlak voor de hervormingsagenda's te creëren. De werkzaamheden van de comités voor de productiviteit kunnen concrete argumenten opleveren voor de benodigde hervormingen om de convergentie in en de veerkracht van de eurozone te bevorderen, en zodoende een aanvulling vormen op de bestuursarchitectuur van de eurozone.

De lidstaten die nog geen nationaal comité voor de productiviteit hebben aangewezen, dienen het aanwijzingsproces zo spoedig mogelijk af te ronden. Dergelijke comités hebben hun nut immers al bewezen, zowel in tal van Europese landen als in de rest van de wereld. In sommige lidstaten is het aangewezen comité voor de productiviteit een entiteit met een gevestigde reputatie en bewezen invloed op het nationale debat over productiviteit. In andere lidstaten moet het comité voor de productiviteit zijn reputatie nog vestigen. In het licht van de uitdagingen op productiviteitsgebied waarmee Europa wordt geconfronteerd, wordt van de comités voor de productiviteit verwacht dat zij op het niveau van de lidstaten, de eurozone en de Unie een draagvlak helpen creëren voor beleidsmaatregelen ter ondersteuning van de productiviteit. Een dergelijk draagvlak is ook van belang in het licht van het door de

Commissie in de context van het meerjarig financieel kader voorgestelde steunprogramma voor hervormingen¹².

Het is nog te vroeg om de doeltreffendheid van de nationale comités voor de productiviteit ten volle te kunnen beoordelen. In vele gevallen zijn de instellingen pas onlangs formeel aangewezen en valt nog af te wachten wat het volledige effect ervan zal zijn. Daarom zal binnen het eerste jaar waarin de volgende Commissie haar taken aanvat, tot een verdere beoordeling ervan worden overgegaan, waarbij verslag zal worden uitgebracht over de belangrijkste waargenomen ontwikkelingen en de kenmerken en werkzaamheden van de comités verder zullen worden doorgelicht.

¹² Zie COM(2018) 391 final, Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van het steunprogramma voor hervormingen.